

Thema's
DNB
toezicht
2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	4	3	Specifieke toezichtthema's per sector	12
1 Inleiding	5	3.1	Banken	12
			<i>Aanscherping kapitaalisen</i>	12
			<i>Aanscherping liquiditeitisen</i>	12
			<i>Administraties banken en depositogarantiestelsel</i>	13
2 Overkoepelende toezichtthema's	6	3.2	Verzekeraars	13
2.1 Integriteit	6		<i>Solvency II</i>	13
<i>Gedrag en cultuur</i>	6		<i>Beleggingsonderzoek verzekeraars</i>	14
<i>Beloningsbeleid</i>	7		<i>Pensioenadministraties bij verzekeraars</i>	14
<i>Fiscale risico's</i>	7		<i>Governance en risicobeheer bij kleine verzekeraars</i>	14
<i>Hypotheekfraude</i>	7	3.3	Pensioenfondsen	14
<i>Sanctiereggeving, cliëntonderzoek banken en vastgoed</i>	7		<i>Aanpassingstraject FTK</i>	14
2.2 Strategie en bedrijfsmodellen	8		<i>Evaluatie herstelplannen</i>	15
2.3 Stresstesten	8		<i>Financiële opzet</i>	15
2.4 Beheerste bedrijfsvoering	9		<i>Vervolg beleggingsonderzoek pensioenfondsen</i>	15
<i>Governance</i>	9		<i>Pension Fund Governance</i>	16
<i>Uitbesteding</i>	9	3.4	Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	16
<i>Informatiebeveiliging</i>	10	3.5	Betaalinstellingen	16
2.5 Juistheid van rapportages	11	3.6	Trustkantoren	16
2.6 Wijziging verslaggevingsregels	11	3.7	Casino's	17
2.7 Commercieel vastgoed	11			
		4	Afsluiting	18

Voorwoord

Gedrag en cultuur, strategie en bedrijfsmodellen, beleggingsbeleid en andere thema's krijgen bijzondere aandacht in het toezicht van de Nederlandsche Bank. Een overzicht van de toezichtthema's voor 2010 vindt u in deze brochure.

In 2010 blijft de eerste prioriteit voor het toezicht het zorgvuldig toezien dat financiële instellingen op ordelijke wijze de financiële crisis het hoofd bieden. Tegelijkertijd kiest DNB ervoor een aantal specifieke thema's verder uit te diepen. Sommige thema's vormen onderdeel van het reguliere toezicht en zullen bijvoorbeeld ter sprake komen bij bezoeken aan financiële instellingen. Voor andere thema's doet DNB aparte

onderzoeken. Ten slotte krijgen de thema's ook extra aandacht in het beleid en de ontwikkeling van betere toezichtraamwerken. DNB streeft er zo naar 2010 in het teken te plaatsen van herstel van vertrouwen in de financiële sector.

Drs. H.J. Brouwer
Directeur
De Nederlandsche Bank

Mr. A.J. Kellermann
Directeur
De Nederlandsche Bank

I Inleiding

De financiële crisis ging het afgelopen jaar een nieuwe fase in. De verstoringen op de financiële markten verminderden langzamerhand en enige instellingen losten een deel van de ontvangen staatssteun af. Tegelijkertijd werden de effecten op de reële economie echter steeds zichtbaarder en vond nog steeds op zeer grote schaal liquiditeitsverstrekking door de autoriteiten plaats. Het herstel in de financiële sector is dan ook nog zeer pril.

De lessen van de crisis vertalen zich inmiddels in diverse beleidsacties om het financiële systeem in de nabije toekomst weerbaarder te maken. De oprichting van de European Supervisory Authorities (ESA's) en de European Systemic Risk Board (ESRB) draagt bij aan de internationale samenwerking in het toezicht en de aandacht daarin voor macroprudentiële onderwerpen. Toezichtcolleges gaan op Europees niveau nauwer samenwerken. Voor banken (aanpassing Bazel II) en verzekeraars (invoering Solvency II) is nieuwe regelgeving aanstaande. Het Financieel Toetsingskader voor pensioenfondsen wordt thans geëvalueerd en de onlangs ingevoerde Payment Services Directive leidt tot een nieuw toezichtkader voor betaalinstanties. Daarnaast veranderen de verslaggevingsregels voor de waardering van financiële producten.

In onzekere tijden komt dus veel op financiële instellingen af. Naast veel aandacht voor het herstel

van de crisis, is DNB alert op de adequate toepassing van de nieuwe regelgeving door de sector en tracht zij ontlukende risico's vroegtijdig te signaleren en adresseren. Deze brochure geeft een overzicht van de toezichtthema's waaraan DNB in 2010 bijzondere aandacht schenkt. Majeure thema's hierin zijn gedrag en cultuur, strategie en bedrijfsmodellen, uitbesteding, juistheid van rapportages, en het beleggingsbeleid bij verzekeraars en pensioenfondsen.

Deze thema's sluiten aan bij een aantal lessen die DNB uit de crisis heeft getrokken. Onderwerpen als in hoeverre instellingen een acceptabel bedrijfsmodel hanteren, gedrag en cultuur passend zijn en beleidsbepalers uit het goede hout zijn gesneden worden meer prominent in het toezicht. Meer aandacht voor de verwevenheid van instellingen onderling en met de reële economie wordt onder andere bereikt door de inzet van doorontwikkelde stresstesten. Voor een bredere informatiebasis houdt DNB intensiever contact met bij het toezicht betrokken partijen, zoals de Raad van Commissarissen, externe accountants, actuarissen en vermogensbeheerders. Een uitbreiding van de (interne) specialistische kennis wordt benut om vaker een bepaald thema gericht uit te diepen. Ten slotte bouwt DNB de samenwerking met de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en andere toezichthouders, ook internationaal, verder uit.

2 Overkoepelende toezichtthema's

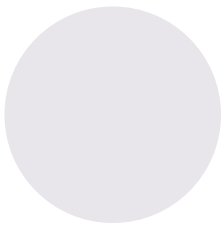
2.1 Integriteit

De crisis heeft eens te meer laten zien dat soliditeit niet alleen een bedrijfseconomische component heeft, maar ook een integriteit- en morele component. Een aantal incidenten op het gebied van onder andere hoge beloningen, hoge risicogeneigdheid en wanverkoop van financiële producten heeft geleid tot een publiek wantrouwen in de cultuur en het gedrag van financiële instellingen. De aandacht die DNB de afgelopen jaren in toenemende mate aan vraagstukken rondom integriteit en governance schonk, neemt in de komende jaren daarom verder toe. Ook in tijden waarin budgetten onder druk staan, hecht DNB aan een adequate invulling van de compliance en risicobeheerfunctie. Naast specifieke integriteitgerelateerde onderwerpen komt bij het thema integriteit ook het bredere onderwerp 'gedrag en cultuur bij instellingen' aan de orde. Gegeven het verband met het gedragstoezicht werkt DNB op deze onderwerpen nauw samen met de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Een aantal onderwerpen pakt DNB tevens samen met de andere partners van het Financieel Expertisecentrum (FEC) op.

Gedrag en cultuur

In 2009 heeft DNB een inventarisatie uitgevoerd van de invloed van gedrag en cultuur op de integriteit van instellingen en de rol van het toezicht daarin.

De verworven inzichten gaat DNB nu in het toezicht toepassen. DNB verstaat onder integer gedrag een professionele, individuele verantwoordelijkheid, waarbij iemand zich bewust is van en zorgvuldig rekening houdt met rechten, belangen en wensen van andere belanghebbenden, transparant opereert, en bereid is verantwoordelijkheid te nemen voor genomen beslissingen en acties. Een integere cultuur doelt vervolgens op een sfeer en klimaat waarin een instelling handelt op een manier die uitlegbaar en verantwoordbaar is, die de professionele, individuele verantwoordelijkheid stimuleert en beloont, en waarmee niet alleen de letter maar ook de geest van de wet wordt nageleefd. Bij de uitwerking van dit thema concentreert DNB zich in 2010 op twee onderwerpen: zorgvuldige besluitvorming (het onderkennen en zichtbaar meewegen van alle relevante belangen) en consistentie (het handelen in lijn met doelstellingen, principes en keuzes). Daartoe krijgen deze twee onderwerpen expliciete aandacht in toezichtgesprekken en voert DNB een diepteonderzoek bij een aantal instellingen uit. Deze gefocuste aanpak laat onverlet dat DNB altijd kijkt naar de kern van een integere bedrijfscultuur: individuele professionele verantwoordelijkheid en het handelen conform de geest van de wet.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid bij financiële instellingen blijft in de schijnwerpers staan. DNB richt zich daarbij met name op de vraag of instellingen de risico's voldoende beheersen van de prikkels die verbonden zijn aan variabele beloningen, in het bijzonder waar die prikkels risicoverhogend kunnen werken. In dit licht heeft DNB op 18 september 2009 een onderzoek naar de beloningssituatie bij Nederlandse financiële ondernemingen gepubliceerd. De bijlage hiervan bevat een nadere uitwerking van de DNB/AFM Principes in de vorm van *good practices* (zie Open Boek Toezicht op www.dnb.nl). Daarnaast zijn in 2009 door verschillende internationale gremia regels of principes opgesteld voor beloningen. Deze internationale regels en principes moeten op nationaal niveau worden geïmplementeerd en ook in de *good practices* verwerkt. De (inter)nationale regels en principes leggen nationale toezichthouders tevens de taak op om het beloningsbeleid van ondernemingen te toetsen. Begin 2010 toetst DNB voor het eerst of het beloningsbeleid van de instellingen in overeenstemming is met de DNB principes en *good practices*. Vervolgens wordt de toets op de uitvoering van het beloningsbeleid in het lopende toezicht ingebed.

Fiscale risico's

Instellingen hebben te maken met een scala aan fiscale aspecten die om een adequate beheersing vragen. DNB is in 2010 extra alert op instellingen die de grenzen van fiscale wet- en regelgeving opzoeken, bijvoorbeeld door het opzetten van financieringsstructuren die een economische functie ontberen en enkel dienen om belasting te ontwijken. Mede in het licht van het gegroeide publieke wantrouwen over de integriteit van financiële instellingen zijn dit soort constructies zeer onwenselijk. DNB wijst de instellingen hierop en gaat in 2010 na of de risicobeheersing van instellingen op fiscale aspecten afdoende functioneert.

Hypotheekfraude

Tevens werkt DNB in 2010 in FEC-verband aan het project hypotheekfraude. Onder meer aan de hand van praktijkvoorbeelden waarin fraude heeft plaatsgevonden, wordt een analyse uitgevoerd van benodigde verbeteringen in de beheersingsorganisatie bij verschaffers van hypothecair krediet. Het doel is effectieve barrières op te werpen tegen deze vorm van fraude, die vaak facilitair is voor andere vormen van criminaliteit.

Sanctieregelgeving, cliëntonderzoek banken en vastgoed

Drie in 2009 gestarte projecten op het terrein van integriteit worden verder uitgevoerd en afgerond.

Het eerste betreft het onderzoek naar de naleving van de sanctieregelgeving door banken, met bijzondere aandacht voor handelsfinanciering. Binnen dit onderzoek kijkt DNB met name ook naar de naleving van het sanctieregime jegens Iran. Ten tweede betreft dit het onderzoek naar de vraag in hoeverre banken hun cliëntonderzoek risicogebaseerd hebben ingericht conform de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme. Ten derde wordt binnen het lopende vastgoedproject een normenkader ontwikkeld, vastgelegd en uitgedragen.

2.2 Strategie en bedrijfsmodellen

Een les uit de kredietcrisis is dat toezichthouders meer oog dienen te hebben voor de strategie en het bedrijfsmodel van onder toezicht staande instellingen. Juist in dit tijdperk staan strategie en/of bedrijfsmodel bij instellingen in alle sectoren ter discussie. Een deel van deze fundamentele strategische vraagstukken komt voort uit herstructureringen, die een aantal grote groepen moet uitvoeren. Deels dwingt de EU deze af in reactie op overheidssteun tijdens de crisis, maar deels is ook sprake van ‘achterstallig onderhoud’, waardoor fusies, overnames en splitsingen met alle bijbehorende risico’s zijn te verwachten.

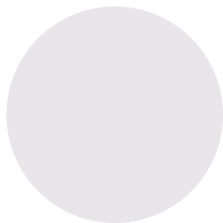
Een andere oorzaak is dat een aantal traditionele modellen niet meer winstgevend lijkt te zijn. Zo staat

het bankbedrijf onder druk van de effecten van de crisis (mogelijke verliezen in kredietverlening en vastgoed) en hogere kapitaalseisen. Waar instellingen de druk op resultaat(groei) door investeerders en kredietwaarderingmaatschappijen niet weerstaan, ontstaat mogelijk een nieuwe *search for yield*. DNB waakt ervoor dat dit niet tot ongewenst gedrag leidt in de vorm van het nemen van overmatige risico’s. Ook ziet DNB toe dat banken voor transferrisico (risico dat kapitaal niet meer uit een land kan worden teruggetrokken), convertibiliteitsrisico (valutarisico) en collectief debiteurenrisico voldoende kapitaal aanhouden. Voor de banken die over een omvangrijke handelsportefeuille beschikken is het van belang dat zij hun marktrisico beperken.

Ook bij (levens)verzekeraars zijn strategische keuzes onontkoombaar. Ontwikkelingen die hier de winstgevendheid van de traditionele modellen bedreigen, zijn onder andere de verzadigde markt in Nederland, concurrentie van banken bij sparen voor hypotheekaflossing of oude dag, en een slecht publiek imago door bijvoorbeeld de woekerpolisaffaire.

2.3 Stresstesten

Stresstesten zijn een waardevol toezichtinstrument vanwege hun vooruitblikkende karakter. De crisis heeft niettemin een aantal tekortkomingen van de bestaande (micro)stresstesten van financiële instellingen zichtbaar

gemaakt. De stresstesten waren te vaak gebaseerd op te milde scenario's en hielden niet voldoende rekening met extreme gebeurtenissen, hadden een te korte tijds-horizon, onderschatten de liquiditeitsrisico's van nieuwe instrumenten en hielden onvoldoende rekening met terugkoppelingseffecten van de financiële markten en de reële economie op het eigen gedrag. Ook werden risico's meestal niet instellingsbreed gestresstest en schortte het aan de inbedding van stresstesten in de organisatie. Als reactie hierop heeft het Bazelse Comité in mei 2009 principes gepubliceerd voor stresstesten door banken die deze zwakheden moeten ondervangen. DNB ondersteunt de Bazelse principes en ziet erop toe dat de instellingen hieraan verdere invulling geven, zowel ten aanzien van de opzet van de stresstests als het bepalen van de hieruit volgende managementacties. Onderdeel van de stresstests dient in ieder geval het renterisico te zijn. De huidige lage korte rente kan opeens snel oplopen, maar kan ook nog jarenlang op dit lage niveau blijven staan. Instellingen dienen tegen beide scenario's bestand te zijn. Bij instellingen die staatssteun hebben ontvangen, worden stresstests gebruikt om zorgvuldig de liquiditeit- en kapitaalplanning te kunnen beoordelen wanneer afbouw van steunmaatregelen aan de orde komt. De neiging om te vroeg de steun terug te betalen kan de nodige kwetsbaarheden met zich mee brengen voor de betreffende instellingen. DNB initieert daarnaast zelf in

2010 een brede stresstest voor banken, verzekeraars en/of pensioenfondsen, met een specifieke opzet per sector.

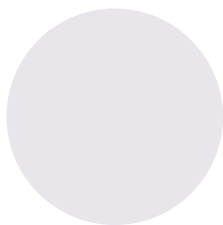
2.4 Beheerste bedrijfsvoering

Governance

Uit de crisis blijkt wederom dat een adequate governance een noodzakelijke voorwaarde is voor een beheerste bedrijfsvoering. DNB legt in 2010 niet alleen nadruk op de corporate governance op holdingniveau van financiële instellingen, maar ook op de governance binnen financiële groepen. Extra aandacht krijgen hierbij onderwerpen als intragroepstransacties, belangenverstrengeling en onafhankelijkheid van interne controlefuncties binnen groepen. Daarnaast acht DNB de kwaliteit en het functioneren van de Raad van Commissarissen (RvC) van groot belang. De RvC's krijgen de laatste jaren steeds meer taken en verantwoordelijkheden. In crisissituaties blijkt vaak dat de RvC bij de instelling het voortouw moet nemen. DNB dringt er in dit licht zoveel mogelijk op aan dat RvC-leden over de juiste competenties beschikken, al ontbreekt vooralsnog een wettelijk verplichte deskundigheidstoets.

Uitbesteding

Financiële instellingen besteden in toenemende mate werkzaamheden uit aan externe partijen. Met name in de pensioensector neemt de uitbesteding (aan bijvoorbeeld

pensioenuitvoeringsorganisaties en vermogensbeheerders) soms dermate grote vormen aan, dat het risico bestaat dat het bestuur van de instelling de controle over de uitbestede taken verliest, onvoldoende functiescheiding en *checks and balances* inbouwt en/of onvoldoende stuurt op rapportages van de uitvoerende organisaties. In voorkomende gevallen ontberen instellingen zelfs een eigen adequate, onafhankelijke risicobeheerfunctie of leunen dermate sterk op externe adviseurs, dat zij onvoldoende in staat zijn om zich een zelfstandig oordeel te vormen over de risico's die samenhangen met bijvoorbeeld hun beleggingsbeleid. DNB ziet daarom in 2010 extra toe of instellingsbesturen voldoende grip houden op de kernprocessen van hun instelling door te beoordelen hoe zij hun uitbestedingsrisico's beheersen. Daarnaast start DNB een nadere analyse naar de beheersing van de risico's rond uitbesteding van IT-diensten aan zogenoemde *service providers*. De afgelopen jaren hebben diverse banken, verzekeraars en pensioenfondsen (delen van) IT-gelieerde bedrijfsprocessen uitbesteed. Hier bleken soms grotere risico's aan verbonden dan verwacht. In een aantal gevallen hebben financiële instellingen de uitbesteding voortijdig beëindigd en de processen weer in eigen beheer genomen of bij een andere service provider ondergebracht. Aandachtspunten in de DNB-analyse zijn onder meer de afhankelijkheid van instellingen van de gekozen service provider (*lock in*), de exitscenario's in de

uitbestedingsovereenkomst, de wijze waarop regie wordt gevoerd ten aanzien van de uitbesteding, de bewaking van de beheerste en integere bedrijfsvoering met betrekking tot de uitbestede taken, en de bewaking van de stabiliteit van de service provider. De analyse vindt plaats bij een beperkt aantal banken, verzekeraars en pensioenfondsen.

Informatiebeveiliging

De kwaliteit van de geautomatiseerde informatievoorziening is een cruciale factor binnen de financiële sector. Het waarborgen van de continuïteit, de beveiliging en optimale prestatie van informatie- en klantsystemen verlangt adequate aandacht van bestuurders en gebruikers binnen financiële instellingen. Dat geldt niet alleen uit het oogpunt van managementinformatie, concurrentievoordeel en efficiënt functioneren, maar vooral ook uit oogpunt van een beheerste bedrijfsvoering. Mede in verband met de snelle technologische ontwikkelingen, de vele reorganisaties binnen de financiële sector en het toenemende risico van *cybercrime* verwacht DNB van alle instellingen een extra inspanning om de kwaliteit van hun informatiebeveiliging op peil te brengen en te houden. DNB toetst dit in 2010 risicogebaseerd middels een onderzoek bij een aantal instellingen, met name in de bankensector. Dat geldt in het bijzonder voor de kwaliteit van het *security management* (activiteiten

gericht op beheersing van beveiligingsrisico's) en de *security monitoring* (het gestructureerd nagaan of de beveiligingsmaatregelen effectief zijn en het tijdig signaleren en verhelpen van eventuele tekortkomingen).

2.5 Juistheid van rapportages

De rapportages van instellingen aan DNB vormen een essentiële bron van toezichtinformatie. DNB moet er dan ook van uit kunnen gaan dat de aangeleverde informatie correct is. In de praktijk blijkt dat niet altijd het geval. Dit is onacceptabel, ongeacht of dit aan onzorgvuldigheid of onkunde bij de instelling ligt. DNB ziet er in 2010 strenger op toe dat rapportages juist worden ingevuld en past handhavingsmaatregelen toe wanneer dit niet het geval is. In gevallen waar onjuiste rapportages zijn gecertificeerd door een externe accountant of actuaris, zal DNB de betreffende accountant of actuaris hierop aanspreken.

2.6 Wijziging verslaggevingsregels

Tijdens de crisis is er veel kritiek geweest op de toepassing van de International Financial Reporting Standards (IFRS). De door IFRS voorgeschreven marktwaardebenadering leidde in de roerige marktomstandigheden tot grote volatiliteit en scherpe dalingen in de waarderingen. Die kritiek is opgepakt door de International Accounting Standards Board (IASB). De IASB is reeds met voorstellen

voor aanpassingen in de regelgeving is gekomen die, bij verwachte implementatie in 2010, grote impact op de externe verslaggeving van grote financiële instellingen hebben en daarmee op de rapportages aan toezichthouders (alsmede het gebruik van filters). In 2010 treedt DNB in contact met individuele instellingen en controlerende accountants over de benodigde voorbereidingen voor de implementatie van IFRS 9. Voor de ondernemingen die ervoor kiezen om IFRS 9 vervroegd toe te passen, ziet DNB erop toe dat dit adequaat gebeurt.

2.7 Commercieel vastgoed

Als gevolg van de recessie houdt DNB rekening met het risico van verliezen op investeringen in commercieel vastgoed (zoals kantoren en industrieel onroerend goed), zowel internationaal als in Nederland. Financiële instellingen zijn hierbij betrokken als belegger of financier van projecten. Daarnaast vertaalt een waardedaling van vastgoed zich in een verslechtering van de onderpandwaarde, wat gevolgen kan hebben voor de ontwikkeling van de bancaire kredietverlening aan Nederlandse bedrijven. DNB besteedt in 2010 daarom extra aandacht aan de uitzettingen op onroerendgoedportefeuilles van Nederlandse financiële instellingen.

3 Specifieke toezichtthema's per sector

3.1 Banken

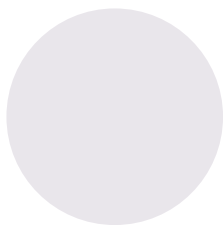
Aanscherping kapitaal-eisen

De kredietcrisis heeft de noodzaak laten zien van een aanscherping van de kapitaal-eisen voor banken en het opbouwen van hogere (en anticyclische) buffers. Het Bazelse Comité consulteert daarom een pakket van maatregelen om de eisen aan te scherpen, zowel ten aanzien van de hoogte van kapitaalbuffers, als ten aanzien van de samenstelling ervan (de kwaliteit van kapitaal). Daarnaast wordt naar verwachting een *leverage ratio* van kracht in de vorm van een eenvoudige maatstaf voor de omvang van het eigen vermogen van banken ten opzichte van de hoeveelheid (niet-risicogewogen) activa. Deze voorgenomen wijzigingen leiden in 2010 tot een brede impact studie waarin het gecombineerde effect van de maatregelen wordt getest. Mede op basis daarvan zal een beslissing worden gemaakt over de precieze vorm van de te nemen maatregelen. De implementatie geschiedt met inachtneming van het prille herstel van de economie en de rol van banken in dit geheel.

Aanscherping liquiditeit-eisen

De liquiditeitsrisico's zijn groot gebleken in de kredietcrisis. Hoewel het risico in extreme omstandigheden vrijwel nooit langdurig uit eigen buffers kan worden opgevangen, is een sterke liquiditeitspositie en scherp beheer daarvan essentieel gebleken voor overleving in

tijden van crisis. In Nederland kennen we al geruimte tijd kwantitatieve liquiditeit-eisen. Nu zijn er ook in Europees verband kwantitatieve liquiditeitsvereisten ingesteld waaraan de banken per 30 juni 2010 moeten voldoen. Parallel daaraan wordt in Bazels gewerkt aan internationale geharmoniseerde liquiditeit-eisen voor banken op basis van kwantitatieve minimumeisen voor liquiditeitsbuffers en de kwalitatieve samenstelling. Naar verwachting leidt dit tot de instelling van enerzijds een *liquidity coverage ratio (LCR)* voor de periode van één maand vooruit en anderzijds een *structural liquidity ratio (SLR)* die normen stelt aan de structurele liquiditeitspositie, in de periode tot één jaar vooruit. Begin 2010 vindt een kwantitatieve impact studie plaats om de Bazelse voorstellen te testen. DNB vertaalt de Bazelse en Europese voorstellen naar een herziene liquiditeitsrapportage voor banken. Naast minimumvereisten op basis van de bestaande of herziene liquiditeitsrapportage kunnen aan individuele instellingen hogere liquiditeits-eisen worden opgelegd. Deze eisen komen tot stand aan de hand van een *individual liquidity assessment (ILA)* dat DNB voor de banken invoert. Het ILA is gebaseerd op een *internal liquidity adequacy assessment process (ILAAP)* en *supervisory review and evaluation process (SREP)* ten aanzien van de kwaliteit van het liquiditeitsmanagement, naar analogie van het bestaande proces van kapitaal-eis-beoordeling. Aldus stelt DNB op systematische wijze

de individuele liquiditeitsvereisten van banken vast en beoordeelt zij de liquiditeitsmanagementsystemen.

Administraties banken en depositogarantiestelsel

De EU-richtlijn depositogarantiestelsels schrijft per 1 januari 2011 een uitkeringstermijn van het depositogarantiestelsel van maximaal 20 werkdagen voor. Banken dienen hun administratie zodanig aan te passen, dat zij in geval van inwerkingtreding van het depositogarantiestelsel op zeer korte termijn de benodigde gegevens aan DNB kunnen aanleveren. Begin 2010 bespreekt DNB met de banken de benodigde aanpassingen van hun administratie en in de loop van het jaar toetst zij de vorderingen.

3.2 Verzekeraars

Solvency II

Per 31 oktober 2012 treedt het nieuwe Europese raamwerk voor verzekeringstoezicht Solvency II in werking. Dit vraagt van de verzekeraars een intensieve voorbereiding om op tijd aan alle vereisten van Solvency II te voldoen. De nieuwe regelgeving voor kapitaaleisen, waardingsgrondslagen en risicobeheer leidt tot een risicogevoelig solvabiliteitsregime, dat goed risicobeheer stimuleert. Onderdeel van de voorbereiding is dat in 2010 een vijfde kwantitatieve impactstudie plaatsvindt, QIS5.

Tevens organiseert DNB een preapplicatie voor verzekeraars die voornemens zijn een aanvraag in te dienen voor het gebruik van een intern model voor het berekenen van de solvabiliteitseis. De preapplicatie behelst een generale repetitie van het aanvraagproces. De criteria voor goedkeuring zijn niet alleen statistisch van aard, maar gaan ook over de organisatorische inbedding van het model in het risicobeheer van de verzekeraar. DNB vormt zich onder andere een oordeel over het gebruik van het model door de verzekeraar in de dagelijkse bedrijfsvoering, en de correctheid van de gebruikte methoden, aannames en data in het model. Dit betreft complexe materie waarvan de beoordeling de nodige zorgvuldigheid en intensieve dialoog vereist. Een groot aantal verzekeraars is al geruime tijd bezig voorbereidingen te treffen voor Solvency II. DNB verwacht dat de verzekeraars als onderdeel van deze voorbereiding een *self assessment* uitvoeren om te identificeren op welke punten zij nog niet aan de toekomstige eisen voldoen. Aansluitend dienen zij een realistisch implementatieplan op te stellen om deze lacunes op tijd te dichten. De beoordeling in hoeverre verzekeraars voorbereid zijn voor Solvency II vormt de komende jaren een vast onderdeel in de toezichtgesprekken.

Beleggingsonderzoek verzekeraars

DNB verricht in 2010 onderzoek naar het beleggingsbeleid en risicobeheer bij een aantal grotere verzekeraars. Doel is om het inzicht te vergroten in de risico's die voortvloeien uit de beleggingen en de aansluiting hiervan op de verplichtingen. De scope van het onderzoek is breed. Naast de inherente marktrisico's die voortvloeien uit de samenstelling van de beleggingen onderzoekt DNB de beheersing van de risico's. Hiertoe bekijkt DNB onder meer het beleggingsbeleid, het risicomangement, de mandaatstructuur en de governance rondom beleggingen en het *asset and liability management*.

Pensioenadministraties bij verzekeraars

In vervolg op het reeds gestarte onderzoek in 2009 doet DNB nader onderzoek naar de pensioenadministraties van verzekeraars, onder de projectnaam *Quinto*. Een beheerste en integere bedrijfsvoering vereist onder meer dat de rechten van deelnemers aan rechtstreekse regelingen adequaat zijn geadmistreerd en dat hiervoor de juiste voorzieningen zijn getroffen. DNB richt zich hierbij op de (individuele) pensioenaanspraken van deelnemers.

Governance en risicobeheer bij kleine verzekeraars

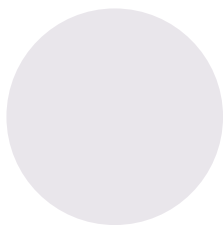
Een goede governance vormt de basis voor de beheersing van de bedrijfsvoering. Zeker bij kleine verzekeraars

behoeft de inrichting van het risicobeheer onverminderd aandacht. Adequaat intern toezicht als onderdeel van de governance is voor kleine verzekeraars een uitdaging. Een groot aantal kleine verzekeraars kent een algemene ledenvergadering, maar geen specifiek orgaan voor intern toezicht. Als er wel een Raad van Commissarissen aanwezig is, blijkt het vaak lastig om deskundige leden aan te trekken. DNB gaat daarom nadrukkelijk met besturen en directies de dialoog aan over de vraag: 'Wie houdt u scherp?'

3.3 Pensioenfondsen

Aanpassingstraject FTK

In het kader van de brede financiële problematiek op het terrein van de aanvullende pensioenen heeft Minister Donner in de brief van 25 mei 2009 aan de Tweede Kamer aangekondigd verschillende pensioenvraagstukken te gaan behandelen. Onderdeel van dit traject is de evaluatie van het Financieel Toetsingskader (FTK), waar DNB actief bij betrokken is. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de toereikendheid van de buffers voor pensioenfondsen in relatie tot hun risicoprofiel. De Minister streeft ernaar om het evaluatietraject in het eerste kwartaal van 2010 af te ronden en de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten.

Evaluatie herstelplannen

In 2009 heeft DNB 340 herstelplannen beoordeeld van pensioenfondsen die op 1 januari 2009 een solvabiliteitstekort vertoonden. De fondsen die een herstelplan hebben ingediend dienen op grond van de Pensioenwet begin 2010 te rapporteren over de voortgang van hun herstel en de uitvoering van de maatregelen die zij in hun herstelplan hebben opgenomen. DNB beoordeelt in de eerste maanden van 2010 of de pensioenfondsen voldoende uitvoering geven aan hun herstelplan, hoe ver hun herstel is gevorderd en of aanvullende maatregelen nodig zijn. De beoordeling van de voortgang van het herstel wordt gebruikt in het toezicht en is van belang voor de evaluatie van de hersteltermijnen die de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de zomer van 2010 uitvoert.

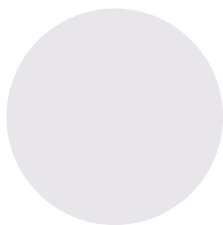
Financiële opzet

Een goede financiële opzet vereist dat deze aansluit bij de toezeggingen die een fonds heeft gedaan richting zijn deelnemers en zoals die zijn neergelegd in pensioenreglementen en uitvoeringsovereenkomsten. De financiële opzet moet zodanig zijn afgestemd op het overeengekomen karakter van de toezegging en het premie-, toeslag- en beleggingsbeleid dat er een consistente relatie bestaat tussen de financieringswijze en de toegezegde aanspraken. Voor zover dit het

toeslagbeleid betreft, moeten pensioenfondsen op een goede wijze invulling geven aan de wettelijke consistentie-eis. DNB inventariseert in 2010 in hoeverre pensioenfondsen tot realistische inschattingen omtrent de pensioentoezegging komen door van een twintigtal fondsen de financiële opzet te beoordelen in relatie tot de toezeggingen. Zij benut de inventarisatie om het reguliere toezicht in dezen indien nodig aan te scherpen.

Vervolg beleggingsonderzoek pensioenfondsen

De evaluatie in 2009 van hoe de pensioensector invulling heeft gegeven aan het beleggingsbeleid en het risicobeheer, geeft aanleiding tot vervolgactiviteiten. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de wijze waarop pensioenfondsen omgaan met de risicobeheerfunctie, de vermenging van taken bij uitbesteding van beleggingen en de wijze waarop zij financiële producten waarderen. DNB verricht daartoe in 2010 een tiental specifieke onderzoeken naar de beheersomgeving rond de beleggingen en brengt van meerdere complexe producten in kaart hoe de waardering tot stand komt, of de waarderingmethodiek adequaat is en welke rol externe partijen hierbij spelen. DNB ondersteunt daarbij waar mogelijk initiatieven in de sector om te komen tot *good practices*.

Pension Fund Governance

Het is van groot belang dat pensioenfondsen een goede invulling geven aan de vereisten van pension fund governance. DNB houdt de werking van de governance principes binnen pensioenfondsen tegen het licht door onder meer aandacht te besteden aan de voorbereiding en totstandkoming van besluiten van pensioenfondsenbesturen. Tevens toetst zij het proces van besluitvorming door het interne toezicht.

3.4 Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

Naast de overkoepelende thema's met betrekking tot bedrijfsmodellen en commercieel vastgoed ligt de focus in het toezicht op beleggingsondernemingen in 2010 op het vergroten van het risicobewustzijn in de sector. DNB stimuleert het risicobewustzijn door erop toe te zien dat partijen op adequate wijze het *Internal Risk Assessment Process (ICAAP)* uitvoeren. De aandacht gaat daarbij in het bijzonder uit naar de risicovollere partijen.

3.5 Betaalinstellingen

Met de inwerkingtreding van de Payment Services Directive (PSD) op 1 november 2009 is een nieuwe groep betaalinstellingen geïntroduceerd. In 2010 brengt DNB in kaart welke risico's bij deze categorie betaalinstellingen spelen en wat de reikwijdte van het toezicht moet zijn.

In ieder geval zijn de geldtransactiekantoren die *money transfers* verrichten en alle creditcardmaatschappijen per 1 november 2009 ook betaalinstellingen geworden. Het is daarnaast mogelijk voor instellingen met een buitenlands paspoort in Nederland betaaldiensten uit te voeren. Deze instellingen staan niet (direct) onder PSD-toezicht van DNB. Uit hoofde van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme houdt DNB uiteraard wel integriteittoezicht op deze instellingen. Bij de betaaldienstverleners die geldtransfers aanbieden besteedt DNB in 2010 bijzondere aandacht aan een binnen de sector eenduidige transactieanalyse ten behoeve van klantonderzoek. Doel is te komen tot een gelijk speelveld voor alle instellingen rond het detecteren van ongebruikelijke transacties. Daarnaast kijkt DNB extra naar het voorkomen van identiteitsfraude. De sector herkent valse identificaties nog onvoldoende, wat het witwasrisico vergroot. Ten slotte geeft DNB bijzondere aandacht aan het opleidingsniveau van medewerkers van betaaldienstverleners die geldtransfers aanbieden.

3.6 Trustkantoren

Voor het toezicht op trustkantoren doet DNB in 2010 onderzoek naar de geldstromen die via trustkantoren verlopen. DNB kijkt daarbij met name naar de herkomst en bestemming van de middelen bij doelvennootschappen. Bijzondere aandacht gaat uit naar de risico's

die samenhangen met vastgoedactiviteiten bij doelvennootschappen. De vastgoedsector is kwetsbaar voor malafide praktijken. Doelvennootschappen die zich met projectontwikkeling of handel in vastgoed bezighouden lopen daardoor een hoger integriteitrisico. Ook besteedt DNB extra aandacht aan operationele doelvennootschappen die handels- of productieactiviteiten ontplooiën. Door de daarmee samenhangende geldstromen zijn de integriteitrisico's hoger. Ten slotte doet DNB onderzoek naar *feeders* van doelvennootschappen. Door gebruik te maken van *feeders* kan de benodigde transparantie in het geding komen, omdat de uiteindelijk belanghebbende zo wordt afgeschermd. Op basis van de in de afgelopen jaren opgedane kennis en inzichten stelt DNB in samenwerking met de brancheorganisatie typologieën van witwassen op. Deze typologieën dragen bij aan het doel om witwassen binnen de trustbranche te voorkomen via het verhogen van het bewustzijn van veel voorkomende witwasconstructies.

3.7 Casino's

DNB kijkt in hoeverre casino's conform de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme actief zijn. Focuspunt is het verscherpte klantenonderzoek met het daarbij behorende onderzoek naar de herkomst van de gelden. Verder onderzoekt DNB of casino's

voldoen aan de regels voor het herkennen en melden van ongebruikelijke transacties.

4 Afsluiting

De in deze brochure vermelde prioriteiten voor het toezicht in 2010 zijn opgetekend in de maand december van het voorafgaande jaar. Zelden is de financiële wereld echter zo in beweging geweest als in de afgelopen tijd. Ongetwijfeld doen zich ook in de loop van 2010 onvoorziene ontwikkelingen voor. DNB neemt zich voor nieuw opkomende thema's flexibel in te passen.

Deze brochure is een uitgave van de Nederlandsche Bank.
Afdeling Communicatie.

© Februari 2010, de Nederlandsche Bank.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande
en schriftelijke toestemming van de Nederlandsche Bank.

Westeinde 1
1017 ZN Amsterdam
Telefoon (020) 524 91 11

Website: www.dnb.nl
E-mail: info@dnb.nl
Infodesk: 0800 - 020 10 68 (gratis)